

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Proces coming out a způsoby formování
homosexuální identity**

Barbora Korandová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Proces coming out a způsoby formování
homosexuální identity**

Barbora Korandová

Vedoucí práce:

PhDr. Tomáš Kobes, Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Tomáši Kobesovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a čas, jež mi věnoval při zpracování této bakalářské práce. Děkuji také respondentům za jejich ochotu a vřelou spolupráci.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 TEORETICKÁ ČÁST	4
2.1 Gender a subjektivita	4
2.1.1 Subjektivita a disciplinace od Michela Foucaulta	4
2.1.2 Gender a subjektivita od Judith Butler	7
2.1.3 Jak lze mluvit o subjektivitě podle Bruna Latoura	9
2.2 Coming out	12
2.2.1 Vnitřní coming out	13
2.2.2 Vnější coming out.....	14
2.2.3 Fáze coming outu.....	15
3 EMPIRICKÁ ČÁST	21
3.1 Metodologie	21
3.1.1 Charakteristika respondentů	23
3.2 Analýza výzkumu	24
4 ZÁVĚR	37
5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	39
6 RESUMÉ	41

1 ÚVOD

Michal je devětatřicetiletý homosexuál. Svoji homosexuální orientaci si poprvé uvědomil v šestnácti letech. Tato sebeidentifikace však nebyla pro Michala jednoduchá. Informace o homosexualitě nebyly v té době dostupné a Michalův sebeidentifikační proces byl zdlouhavý. Poprvé o své homosexualitě mohl otevřeně hovořit se svojí homosexuální sestřenicí. Ta prošla coming outem mnohem dříve než Michal a byla v této oblasti mnohem zkušenější. Druhou osobou, které se svěřil se svou homosexuální orientací, byla jeho tehdejší partnerka. Její reakce byla veskrze pozitivní, ale z obavy před svými rodiči se mezi sebou dohodli na předstíraném vztahu. Přesto se ale po určité době se svou homosexuální orientací rodině svěřil a jejich reakce byla též pozitivní. Ohledně své orientace nepociťuje žádný stud a má radost z toho, že ho všichni jeho blízcí přijali.

Tento příklad ukazuje, že při formování subjektivity, která neodpovídá heteronormativnímu modelu, hrají důležitou roli další významní aktéři. V případě Michalova sebeuvědomění to byla sestřenice a tehdejší partnerka.

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit utváření homosexuální identity v kontextu coming outu. V naší majoritní společnosti je heterosexuality srovnávána s nastavenou normou a každý, kdo se nějakým způsobem liší, je většinou vnímán jako zvláštní. I přes větší toleranci než v minulosti stále přetrvávají v současné době negativní postoje k jedincům s odlišnou sexuální orientací. Vnitřní coming out u osob s homosexuální orientací je srovnatelný s procesem přijetí u rodiny a blízkých přátel. Přičemž by právě společnost, jež tyto jedince odlišuje, měla být více informována o obtížnosti sebeidentifikace a o tom, jak je pro jedince důležité svěřením se, pochopením a podporou blízkých právě v době vnějšího coming outu.

Práce je rozdělena do teoretické části, ve které se věnuji třem autorům, kteří se zabývají subjektivitou, heteronormativní společností a diskurzivním pojetím genderu, a části empirické, jež je založena na kvalitativním výzkumu v podobě případových studií podložených polostrukturovanými rozhovory. V první kapitole teoretické části jsem se zaměřila na Michela Foucaulta a jeho pojetí subjektivity a disciplinace. Foucault popisuje člověka, jenž se skrze objektivaci stává subjektem společnosti, přičemž lze tento subjekt vnímat dvěma pohledy. Vykonávanou kontrolou se může subjekt stát někomu podřízený či prostřednictvím sebepoznání může být svázán se svou vlastní identitou (Foucault 2003: 195). Popisuje, že subjekt bývá podřízen společenskému řádu, a tak i nastaveným normám (Foucault 1999: 164). Což se v souvislosti s heteronormativním nastavením společnosti může jevit jako problém v utváření subjektivity, která se u jedinců s homosexuální orientací utváří během coming outu.

Dále jsem se zaměřila na dílo od Judith Butler, která se snažila promyslet Foucaultovu teorii ve vztahu k genderu a pojednávala tak o utváření identity jedince. Pro svou práci jsem si vybrala její knihu *Gender Trouble*, v níž se věnuje chybným klasickým teoriím genderu. Navrhuje alternativu, kterou teoreticky ukotvuje ve Foucaultovým diskurzivním přístupu, a gender se snaží vymezit prostřednictvím jednoho, pro její teorii klíčového, termínu, kterým je performativita. To znamená, že majoritně heterosexuální společnost popisuje jednotlivce určitými znaky (např. heterosexuální žena, heterosexuální muž). Na základě toho, by měl být jedinec rozeznatelný podle dané normy, ale jedinec s jinou orientací se této normě vymyká. U takového jedince přecházejí vnitřní pocity ve vnější vyjadřování a utváří se genderová identita subjektu (Butler 2003: 184). Prostřednictvím těla pak přichází úplná identifikace. Butler tedy performativitu vymezuje jako utváření identity za pomoci předepsaného diskurzu (Butler 2003: 187).

Jestliže je identita utvářena diskurzem, prostřednictvím kterého tak udává jedincům způsob, jak by se měli se svou orientací ztotožnit, v souvislosti s coming outem to značí jistý problém. Za prvé, že průběh coming outu je u jedinců individuální a každý se potýká s odlišnými zkušenostmi. Za druhé, že se Butler snaží materialitu vysvětlit jako výsledek existujících diskurzů, jako kdybychom si těla vymysleli.

Tuto obtíž řeší Bruno Latour ve svém textu *How to Talk About the Body*. Autor popisuje subjektivitu, nikoliv jako výsledek existujících diskurzivních praktik, ale jako výsledek vyjednávání se svým okolím a tělem, který vystupuje jako důležitý zprostředkovatel, pomocí kterého se učíme rozpoznávat rozdíly a rozmanitosti ve světě. Své tvrzení pak objasnil pomocí příkladu o trénování čichových orgánů v oblasti parfumérství (Latour 2014: 205-206). Z tohoto hlediska lze uchopit coming out jako vyjednávací proces, v němž výraznou roli hraje nejen tělesnost jedince, ale také lidé, jako je školitel v případě parfumérství a sestřenice v úvodním příkladu, kteří jsou též důležití při utváření jedincovy subjektivity.

V poslední kapitole teoretické části se snažím principy Latourova textu promyslet pro existující teorie coming outu. Jelikož je coming out komplexní proces, v jehož rámci dochází k formování identity konkrétního jednotlivce, a zároveň je to souhrnný postup, v němž se střetává alternativní forma identity s celou řadou existujících sociálních norem.

V empirické části se snažím zohlednit způsoby vyjednávání o homosexuální subjektivitě svých respondentů a zaměřuji se tak na to, jakým způsobem se jedinci identifikovali se svou homosexuální orientací. Průběh coming outu u jedinců vidím pak jako pomocný proces, který jim napomohl rozpoznat svou homosexuální orientaci, její vnitřní přijetí a poté i možné sdílení s ostatními ve svém blízkém okolí.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Gender a subjektivita

Gender je velice často charakterizován jako sociální konstrukt, s nímž se pojí určitá kulturní očekávání, která jsou v různých společnostech odlišná. V souvislosti s biologickým pohlavím není závazný a jedinci se stejným pohlavím mohou disponovat odlišným genderem. Avšak v naší majoritní heterosexuální společnosti je většinou s biologickým pohlavím spojován a rozlišován pouze na dva gendery, jako je heterosexuální žena nebo muž (Fafejta 2004: 30-31). Kvůli tomuto normativnímu pohledu společnosti je poté pro jedince s odlišnou sexuální orientací obtížnější dojít ke své subjektivitě, „jež vystihuje jedinečnost člověka, jeho identitu“ (Kubátová 2010: 30). A to z toho důvodu, že jedinci do této sociální normy nezapadají a jsou jí ovlivněni (Fafejta 2004: 76-78). Pokud by tímto vzorcem nebyli usměrněni, mohlo by pro ně být dosažení subjektivity odlišné sexuální orientace jednodušší.

2.1.1 Subjektivita a disciplinace od Michela Foucaulta

Michel Foucault se ve svých pracích věnoval tomu, jak je jedinec ve společnosti objektivizován a přetvářen tak v subjekt. Objektivaci rozlišil třemi způsoby. Jedním z prvních příkladů, který Foucault udává v prvním modu, může být objektivace produktivního subjektu, jenž se vyskytuje v oblasti ekonomie. Ve druhém modu se věnuje procesu nazývanému „praktiky dělení“, kdy tento proces závisí na principu oddělování člověka od sebe samého nebo od určité vnější skupiny lidí, kdy se tímto může stávat subjekt objektem. Příkladem může být heterosexuál a homosexuál či blázen a psychicky zdravý jedinec. V posledním modu se věnuje člověku, jenž se sám transformuje v subjekt, například v oblasti sexuality (Foucault 2003: 195-196).

Přestože se ve svých pracích chtěl věnovat subjektu, nebylo možno ho zkoumat odděleně bez moci, jelikož subjektivita jedince je především touto mocí ovlivněna (Foucault 2003: 196).

Příčemž určitým podrobováním jsou jedinci určováni do role subjektů (Foucault 1999: 72). Uplatňování moci také například spojoval se sexualitou, kdy společenské tělo a jeho život jako takový byl podroben institucemi moci (Foucault 1999: 164). I když je sexualita ovlivněna sociální normou a sex podroben moci, jsou důležitým nástrojem k tomu, aby jedinec došel ke své vlastní srozumitelnosti a identitě (Foucault 1999: 180-181).

Mechanismy moci se určitým způsobem mění v čase, kdy v moderní době můžeme tuto moc vidět uplatňovanou v souvislosti s tím, jak jsou jedinci kontrolováni v jejich každodenním chování. Pod dohledem může být také jejich identita či jejich aktivita (Foucault 2000: 125). Subjekt tedy není spojen s procesem trestání na těle a jeho utrpením, ale stává se objektem reprezentace, kdy skrze tuto reprezentaci je jedincům sdělováno a představováno, co je v mezích přijatelnosti a co tuto hranici překračuje (Foucault 2000: 147). Jedinec je ovlivněn autoritou, jež mu stanovuje normativní pravidla společnosti, kterými by se měl řídit, a pokud tyto zásady dodržuje, je považován za „poslušného“ (Foucault 2000: 192).

Foucault tedy chápe disciplinační moc, skrze kterou jsou uplatňována omezení, zákazy nebo povinnosti. V důsledku toho se pak tělo stává objektem, který je neustále podrobován k následné poslušnosti. Kontrolu, která zde mezi jednotlivými metodami podrobování existuje, nazývá disciplínou. To vše pak ústí do určitých forem donucování, které zamyšleně manipulují s tělem, jeho pohyby či ovlivňují jeho chování. Prostřednictvím disciplíny tak vznikají těla podřízená a vycvičená. Podle Foucaulta je důležité si uvědomit, že tato disciplinární moc má jako hlavní funkci tato těla vycvičit (Foucault 2000: 201-203).

Pokud dojde k nedodržování pravidel, jež nařizuje disciplinární moc, nastoupí disciplinární trestání, jež je uplatňováno zejména proti tomu, co se těmto pravidlům odchyľuje či je proti normám. Důležitá je poté funkce, která tyto odchyľky omezuje. Trest zde není ani tak pomstou, ale jeho opakováním a zdůrazněním, kdy jeho uplatňováním má docházet k výcviku a nápravě, která zajistí to, aby se jedinci od ostatních neodlišovali (Foucault 2000: 257-260).

Podstatné je to hlavně pro sebeuvědomění sexuální orientace, jelikož homosexuální jedinci jsou ovlivněni stejnou mocí jako ti heterosexuální, a proto mohou být považováni za „neposlušné“. Kvůli tomu mohou mít problém s uvědoměním si sama sebe a následným vnějším coming outem.

Foucault se přes všechny tyto kroky dostává k významnému nástroji moci, kterou je normalizace. Ta pak skrze kontrolu diferencuje, homogenizuje či vylučuje. Tímto pak normalizující moc v jistém smyslu nutí k homogenitě, ale také dokáže měřit odchyľky, přičemž se můžeme dostat k výslednému měřítku, ze kterého vychází naprosté znehodnocení individuálních rozdílů (Foucault 2000: 260-262).

V normalizaci se opět setkáváme s uplatňovanou disciplinární mocí. Tuto moc nepocítují „poslušní“ jedinci, ale není to tak pro odlišující se jedince neboli subjekty, kterým je viditelná v celé své podstatě. Zřetel je brán především na to, jak subjekty jednají v souladu s požadavky moci. Pokud subjekty nedodrží normativní nastavení moci, jsou označováni za odlišná individua, která jsou charakteristická svými odchyľkami a následným vyloučením (Foucault 2000: 265-266). Disciplinární moc není uplatňována pouze v uzavřených institucích, jako je například škola či nemocnice, nýbrž je přítomna v celé společnosti (Foucault 2000: 296).

V souvislosti s majoritním nastavením společnosti se bere v potaz pouze heterosexuální žena a heterosexuální muž, a tím je tak uplatňována disciplinační moc. Podle Zábrodské je tedy Foucaultovým pojetím subjektu a disciplinační moci možné zkoumat gender jako

sociálně konstruovaný jev (Zábrodská 2009: 36). Jestliže je subjektivita jedince podrobena moci, je i zároveň ovlivněna existujícími normami. Jedinci, kteří z této normy vybočují, se mohou potýkat s obtížemi při formování své sexuální identity, jelikož se od normativní heterosexuality odchyľují. Tímto způsobem se tedy mohou jedinci potýkat s obtížnou situací v uvědomování si sebe sama, natož pak se o své odlišné sexualitě svěřit někomu jinému, který je touto mocí a podrobením rovněž ovlivněn. Na Foucaultovo pojetí moci a útlaku, kterému se také věnoval v oblasti sexuality, navazuje Judith Butler, jež se v tomto případě také věnuje normalizaci v oblasti genderové identity a formování těl.

2.1.2 Gender a subjektivita od Judith Butler

Judith Butler ve své práci upozorňuje na to, že pokud se chceme pustit do diskuze o sebeuvědomění člověka, měla by tomu předcházet nejprve diskuze o genderové socializaci. Butler to rozvádí tím, že ve společnosti existují určité normy, podle kterých jsou subjekty viditelné, a podle těchto norem musí být rozeznatelné. „Znatelné“ jsou ty rody, které v jistém smyslu vytvářejí a udržují vztahy koherence a kontinuity mezi pohlavím, rodem, sexuálními praktikami a touhou“ (Butler 2003: 36). Ovšem existují i tací jedinci, kteří tímto měřítkem společnosti nejsou rozeznatelní a vymykají se mimo nastavenou normu genderového předurčení. S tímto se ale neuspokojí kulturní předlohy, které nabádají k tomu, že by k takovýmto identitám nemělo docházet a jsou jimi popisovány jako něco odchyľujícího se od dané normy a v jistém pohledu jsou nelogické (Butler 2003: 35-36).

Butler poukazuje na to, že jejich vyloučením by mohl nastat jistý problém, jelikož konstruování heterosexuálních norem by pak ztrácel svůj význam a svoji moc. Je to dáno především tím, že v naší společnosti existuje nastavený heterosexuální rámec a homosexuální orientace se tomuto rámci vymykají, tudíž vznikají určité odlišnosti, z kterých pak

heterosexualita zužitkovává svoji moc. Lze tedy říci, že pokud by neexistovala heterosexuální norma společnosti, nemohli by se homosexuální jedinci proti této normě vymezit a přijít tak na svou odlišnou orientaci. Stejně tak by tomu bylo, kdybychom se nacházeli ve společnosti, kde by byla určená norma homosexuality. Také by mohli existovat jedinci s odlišnou heterosexuální orientací, již se tomuto konceptu vymykají a nacházejí v dominanci nastavené normy svou odlišností. Butler tedy dochází k tomu, že jednotlivé koncepty jsou sobě navzájem potřebné (Butler 2003: 176-177).

Jedinci si svoji odlišnou orientaci uvědomují nejprve skrze vnitřní pocity, které po tomto sebeuvědomění přechází do vnějších vyjadřování. Pozitivní vztah mezi těmito dvěma body vede ke stabilnímu utváření genderové identity subjektu, která je heterosexuální společností popisována jako odlišná a neakceptovatelná. Právě prezentování homosexuální orientace utváří dominanci heterosexuality a kontrolu nad subjekty (Butler 2003: 184).

Odlišnostmi, kterými jsou subjekty většinou popisovány, jsou podle Butler založeny na nesourodých spojitostech, kde „rod nevyplývá z pohlaví a kde touha nebo sexualita nevyplývá z genderu“ (Butler 2003: 186). Těmito aspekty se poté jedinci identifikují prostřednictvím svého těla, jež jim umožňuje jejich cítění vyjádřit. Avšak to se pro jedince stává obtížným procesem, neboť podle existujících genderových norem si svá těla vytváříme, a tudíž je tak materializujeme. Společnost tyto jednotlivé znaky, ve kterých se subjekty projevují, odhaluje a popisuje, přičemž právě toto charakterizování vede k utváření podstaty performativity, genderově určeného těla. Butler performativitu popisuje jako jistý způsob nahlížení na muže a ženy, kteří disponují určitými rysy. Na základě těchto rysů je utvářena naše identita a tělesnost a za pomoci předepsaného diskurzu se tak stává produktem dané společnosti (Butler 2003: 186-187).

Butler dochází k tomu závěru, že k vytvoření genderové identity je zapotřebí vždy kulturní rámec, podle kterého se tato identita utváří,

příčemž i přes existenci normativní heterosexuality se setkáváme s rozšiřujícími se gendery, které se touto normou neřídí a nenásledují ji (Butler 2003: 193).

Co to tedy znamená pro coming out? Coming out je proces formování jedincovy subjektivity, která je konfrontována s existujícím normami, jež tělo disciplinují k jistým typům normativní performance. Pokud ve společnosti budou stále existovat normativní vzorce, jedinec se bude muset se svou orientací neustále prokazovat a jistým způsobem i odhalit společnosti. To znamená, že jedinci s homosexuální orientací, a tedy odlišným genderem, budou neustále z jistého hlediska diskriminováni a odlišováni od majoritní heterosexuální společnosti (Pitoňák 2013: 30).

Butler se domnívá, že diskurzivita předchází tělesnost, a tím se tělesnost stává diskurzivním produktem (Butler 2003:186), což značí jistý problém spočívající v potlačování tělesnosti jako prediskurzivní oblasti vyznačující se vlastními specifiky. Jednoduše bolest či nemoc nelze v této souvislosti koncipovat jen jako diskurzivní produkt. Určité řešení, jak překlenout toto teoretické úskalí, nabízí Bruno Latour.

2.1.3 Jak lze mluvit o subjektivitě podle Bruna Latoura

Bruno Latour pojednává o tom, co znamená vlastnit tělo. Příčemž tělo představuje médium, skrze které se „učíme zaznamenávat a stát se citlivými k tomu, k čemu je svět stvořen“ (Latour 2004: 206). Toto tvrzení se pak pokusil vysvětlit pomocí řečí těla (Latour 2004: 205-206).

Aby Latour vysvětlil, co to znamená být ovlivněn, zaměřil se na příklad s tréninkem čichových buněk u jedinců pohybující se v oblasti parfumerství. Tito jedinci jsou trénováni k zaznamenávání kontrastů, jež jsou v takzvané vonné sadě seřazeny od těch nejjemnějších po ty nejostřejší. Cílem tohoto učení není jen to, že jedinci dokážou rozeznat co je vonné či páchnoucí, ale v závěru jsou především schopni rozpoznat

podrobné detaily jednotlivých vonných prvků. Latour tímto poukazuje na to, že účastník prostřednictvím tohoto tréninku nabývá „vycvičený nos“, který mu dává možnost vnímat nový rozmanitější svět než doposud (Latour 2004: 206-207). „Osvojení si těla je tedy progresivní proces, který produkuje smyslové medium a citlivý svět“ (Latour 2004: 207).

Zásadní roli zde hrají především vůně, které jsou zde subjektem a jež se žáci pomocí učitele naučí rozpoznávat. Nabytí „vycvičeného nosu“ je dalším důležitým bodem pro to, aby žáci rozeznali jednotlivé vůně. Specialista tu zastupuje roli učitele a pomáhá žákům k jeho získání skrze své vědomosti a dovednosti. Vyjednávání o vůních je zde tedy výsledkem vztahu mezi žáky, učitelem a samotnou vůní. Nenaučí je být jen uvědomělými a pozornými k jednotlivým vůním, ale naučí je i být jimi ovlivněnými. Než jedinci prošli výcvikem, nebyli schopni jednotlivé vůně rozeznat, přesně vyjádřit, o jakou vůni se jedná. Autor zdůrazňuje, že získat „vycvičený nos“ a naučit se tak rozlišovat jednotlivé vůně představuje, co to je mít tělo (Latour 2004: 207).

Nezůstává jen u tohoto modelu a popisuje také zcela odlišný případ. Tělo zastává roli subjektu a například víno je objektem konající funkci prostředníka, jako byl u prvního příkladu specialista. V tomto modelu můžeme víno uchopit dvěma způsoby. První způsob zastupuje rozpoznávání vína odborníky a druhý způsob je vnímán jako nevědecký, kdy víno je rozpoznáváno laiky. Odborníci zaregistrovávají i takové vlastnosti vína, jako je například jeho složení pomocí chemických vzorců, které jsou právě laikovi neznámé, a tudíž se považují za závaznější než laikovy druhotné vlastnosti. V druhém případě laik potřebuje k rozeznání chutě vína svého školitele, který pouze neučí laika na základě diskurzivních termínů, ale porovnává chuť s tím, co je mu velice dobře známé, například může cítit chuť broskve. V tomto případě dochází ke vzájemnému vztahu mezi laikem, školitelem a vínem. Schopnost rozlišovat víno není tedy jen výsledkem diskurzivních termínů, ale je to výsledek vyjednávání mezi samotným vínem, laikem a školitelem.

Víno tak není jen pasivním objektem zkoumání, jak předpokládají odborníci, ale stává se aktivním subjektem (Latour 2004: 208).

Což Latour také vysvětlil tak, že i odborníci, aby rozeznali složení jednotlivých vín, právě například chemickými vzorci, potřebují k vnímání citlivosti analytické nástroje. V tomto případě zde vzniká vztah mezi odborníkem, analytickým nástrojem a samotným vínem. Tímto se dostává k tomu, že i odborníci potřebují k citlivému rozlišování rozdílů nástroje, se kterými se k těmto odlišnostem dopracují. Stejně jako to bylo u prvního modelu, kde žáci k rozlišování rozmanitostí potřebují svůj nos k získání své vonné výbavy. V tomto okamžiku si odborníci získávají tělo prostřednictvím pracovních nástrojů. I když k výkonům je zapotřebí například nástroj či školitel, je to právě tělo, kterým všichni disponujeme a skrze které se učíme těmto rozdílům (Latour 2004: 209).

Subjektivita jedince tedy není pouze výsledkem existujících sociálních norem a disciplinačních technik, ale výsledkem vztahů mezi člověkem, který si je vědom toho, že v kontextu existujících norem se jistým způsobem vymyká, a lidmi, kteří vystupují jako školitelé. Například už v úvodu pozici školitele zastupuje Michalova sestřenice, která mu pomohla si uvědomit, že je homosexuál, podobně jako laik dokáže po školení rozlišit chuť vína.

Latour dále toto uvědomění a následné vyjádření vysvětluje pomocí propozic a artikulace. V situaci, kdy školitel předkládá laikovi víno k jeho rozeznání, dochází k propozici, kdy si laik uvědomuje rozdíly jednotlivých chutí vína a následnou artikulací poté dokáže vysvětlit, zda mu určité víno chutná či nikoliv. Latour tím tedy zdůrazňuje, že existence ať už vína či vůně je vždy dostupná v propozicích a artikulacích. Skrze propozice a artikulace můžeme zaznamenávat existující rozdíly neustále a to je právě rozhodujícím prvkem v tom, že se zde nenachází konec v přesnosti. Svět se pro nás stává rozmanitější v tom okamžiku, kdy jsme schopni absorbovat co nejvíce kontrastů, což je pozitivní důsledek pro lepší vyjednávání při získávání těla (Latour 2014: 210-212).

Pokud budeme chtít ale tuto skutečnost popsat artikulačním způsobem, nebude podle normativních předpisů ve své deskripci dostatečně reálná. A to zkrátka proto, že normativní způsoby upřednostňují ty faktické výroky, které odpovídají stavu věci, a jestliže tomu neodpovídají, jsou jednoduše nepravdivé (Latour 2014: 214). V případě tohoto příkladu se tedy vymezení těla jako „učit se být ovlivněn“ podle Latoura stává jen dalším „postmoderním pokusem o prolomení běžného způsobu mluvení o přírodě a společnosti, tělu i duši“ (Latour 2014: 214). Výklady o tom, co znamená mít tělo, by neměly být ovlivněny definicí danou společností, ale odborníci by se měli snažit přistoupit i na vícero verzí, co to je mít tělo, a nesoustřeďovat se tak pouze na existující definici (Latour 2014: 225).

Subjektivitu jedince tedy nelze považovat pouze za sociální konstrukt, a to z toho důvodu, že by byla pouze výsledkem existujících sociálních norem. Subjektivita je výsledkem vyjednávacího procesu, který je v určitých propozicích a artikulacích, což lze předvést na jednotlivých coming outech, kterým se věnuji v analytické části. Za důležité ale nejdříve považuji seznámit s hlavními teoriemi coming outu a jak na ně lze pohlížet z perspektivy Latourovy teorie.

2.2 Coming out

Termín coming out je označení procesu, kdy jedinec rozpoznává a akceptuje svoji menšinovou sexuální orientaci. Rozděluje se na vnitřní a vnější. Vnitřním coming outem jedinec přijme svoji homosexuální orientaci a vnějším coming outem projeví svou sexuální orientaci i svému okolí (Guittar 2013: 175,178). Nedbálková o coming outu píše jako o projevení sexuální orientace v tom smyslu, že to není uvědomění jen své orientace, ale také svěření se s touto skutečností i někomu jinému. U každého jedince je průběh coming outu různý a může se setkávat s odlišnými reakcemi od svého okolí (Nedbálková 2007: 16).

2.2.1 Vnitřní coming out

Identifikace s homosexuální orientací souvisí se sebepojetím člověka. Toto sebepojetí je například souhrnem pocitů, které jedinci vnímají k sobě samým a určitých názorů, jež na sebe mají. Dále je zde také zahrnuta sebeúcta nebo vliv na ostatní jedince (Smékal 2002: 368). Tato orientace může mít pro každého zcela jinou formu, někdo může homosexuální orientaci přijímat a někdo zcela odmítat a vnitřně s ní bojovat. Na základě sexuální identifikace, která je v kontextu s vnitřním pocitem, zdali se jedinec považuje či nepovažuje za homosexuála. Tedy jestli přistoupil k uvědomění si homosexuální identity (Nedbálková 2007: 2-3).

Každý jedinec přichází do styku s odlišnými zkušenostmi. Někteří o své homosexuální orientaci vědí ihned od začátku, když začnou žít svůj sexuální život, jiní musí na tuto skutečnost přijít postupem času a postupným zkoušením. Přijetí jejich orientace není jen o sebeuvědomění, ale může se spojit také se strachem a nedůvěrou, což vyplývá z jistých předsudků a diskriminace, které stále existují vůči homosexuálním jedincům (American Psychological Association 2008: 3-4).

Jak už píše ve své práci Procházka, uvědomění si své homosexuality většinou přichází v období puberty a dospívání jedince, ovšem nemusí tomu tak být vždy, někteří si homosexuální orientaci mohou uvědomit až v dospělosti. Ti, kteří se s touto sexuální orientací nechtějí smířit, mohou své pocity potlačovat, ale „pro většinu je to nesmírně obtížné, zpravidla neúspěšné a je to spojeno s pocity viny, popíráním sama sebe, odřikáním, úzkostmi“ (Procházka 2002: 5). Jedinci, kteří tuto skutečnost přijmou, mají šanci těmto nepříjemnostem předejít a postupně se se svou homosexualitou naučí žít, což zahrnuje také život partnerský a celkově vnitřní klid a spokojenost (Procházka 2002: 4-5).

Zde se můžeme setkat s normativním popisem, který předpokládá, jak si jedinci mohou v době vnitřního coming outu uvědomovat rozdíly své sexuální orientace. Přestože jsou tyto deskripce založeny na zkušenostech jednotlivců, setkáváme se v tomto popisu s konstruktivním sebepojetím jedince. Při formování jedincovy identity jsou důležití i další aktéři, podobně jako školitel ve vztahu k laikovi v případě vůně či vína, přičemž se prostřednictvím těchto aktérů vytvářejí určité propozice, na jejichž základě mohou jedinci artikulovat svou subjektivitu jako homosexuální.

2.2.2 Vnější coming out

Coming out představuje pro jedince náročný proces a sdělení o homosexuální orientaci ostatním je součástí jejich identifikace. Toto sdělení je pro jedince většinou problematické, a to z důvodu nerovnocenného pojmání odlišných sexuálních orientací majoritně heterosexuální společností. Vyjádření shledávají důležitým především k rodině či přátelům a zároveň se od těchto osob obávají odmítnutí, i když je tento akt pomocným nástrojem pro přijetí své osobnosti (Červenková 2002: 68).

Pokud tedy jedinec prošel vnitřním coming outem, může se rozhodnout, zda se o tom podělí se svými blízkými či se svým okolím. Stejně tak, jako tomu bylo u vnitřního coming outu, i se vnějším coming outem se každý jedinec potýká jiným způsobem. Jedinec může být ovlivněn svým okolím, svými vztahy s kamarády nebo rodiči, z toho poté vychází, zdali tento průběh bude mít snazší nebo obtížnější. Přestože se někteří jedinci bojí jistého odmítnutí nebo diskriminace, existují v jejich okolí i lidé vnímaví, kteří jejich upřímnost ocení (Škrabský 2008: 11).

Přesto je pro jedince důležité, komu se svěří jako prvnímu a kdo bude těmi ostatními, kterým se svěří později. Každá kladná reakce a každé kladné přijetí může jedinci dodat sebedůvěru, avšak pokud by to

bylo naopak, jedinec se může ocitnout opět na začátku a s negativním pocitem svého odmítnutí (Procházka 2002: 12-13).

Pokud se jedinec rozhodne k vnějšímu coming outu, je to jen jeho osobní rozhodnutí, které by mu mohlo ulehčit život, oproti neustálému skrývání se. Určitě to neznamena, že by o své homosexuální orientaci měl obeznámit každého. Záleží to jen na jeho vnitřním pocitu. Důležité je, aby se cítil dobře a byl se svou homosexuální orientací spokojený (Nedbálková 2007: 18).

V této deskripci vnějšího coming outu se setkáváme, v souvislosti s Latourovým textem, s artikulací. Právě vnější coming out vyjadřuje artikulaci jedince o jeho homosexuální subjektivitě dalším aktérům, kterými jsou zpravidla přátelé či rodinní příslušníci. Přestože je to proces vyjednávání o povaze jejich subjektivity, mohou se při jejich artikulaci setkávat s rizikem sociálních konsekvencí, jako jsou například sankce, disciplinace či vyloučení.

2.2.3 Fáze coming outu

„Sexuální identitu člověka výzkumníci tradičně považují za jednorozměrnou. Specificky to platí v kontextu klasických lineárních modelů vývoje sexuální identity“ (Meyer, Ouellette 2009; Verni 2009 cit in Pitoňák 2013: 30). Na tuto skutečnost poukazuje Latour, jenž píše, že odborníci by se měli soustředit na vícero rozmanitějších definic, jak lze vyjednávat se svým tělem, namísto tradičního popisu (Latour 2014: 225).

Přestože každý jedinec prochází svým coming outem odlišně, setkáváme se s popisováním podobných znaků coming outu, které se u těchto jedinců objevují. Jednotlivých fází coming outu je mnoho a je popisován mnoha autory. Já si mezi nimi vybrala Elliho Colmana, Vivienne Cass a Richarda Troidena, kteří se snažili popsat utváření homosexuální identity prostřednictvím coming outu. Skrze tyto autory se snažím poukázat na tradiční a podobný popis těchto jednotlivých modelů.

Model Eliho Colemana

Coleman představil identifikační model o pěti etapách, kterými homosexuální jedinec prochází. Upozorňuje ale na to, že přes tyto etapy jedinec nemusí procházet postupně. Z psychologického hlediska se skrze ně utváří zdravá identita jedince, přičemž se během tohoto procesu může v určitých etapách vracet (Coleman in Eliason, Schope 2007: 6).

První stupeň Coleman popisuje jako stupeň „před coming outem“. U každého jedince jsou tyto pocity odlišné. Jedinec si není jist se svou orientací a snaží se vyhýbat pocitu rozdílnosti, což může vést k nízkému sebevědomí. Pokud by nebyl schopen jedinec tuto situaci řešit, mohlo by to vést k jistému potlačování a duševní nestabilitě. Pokud ale jedinec projde uvědoměním si a vyřešením tohoto problému, vede to k druhému stupni, který je popisován jako „coming out“. V tomto stupni popisuje to, že je důležitý coming out jak vnitřní, tak i ten vnější, přičemž si jedinci vnějším coming outem potvrzují vnitřní stabilitu a své hodnoty. Předchází tomu především pozitivní reakce od svých heterosexuálních přátel, což jedincům poskytuje podporu a má také větší hodnotu než přijetí od stejně orientovaných jedinců, před stále existujícími negativními postoji a reakcemi jejich odpůrců (Coleman in Eliason, Schope 2007: 6).

Pokud jedinec obtojí i u druhého stupně a utvoří si pozitivní „Já“, posune se skrz třetí etapu, kterou je „kontrola“. V tomto stupni jsou jedinci většinou vystavováni stresu, mohou se obrátit i k užívání drog, ale třeba také testují své sexuální touhy a dobrodružství. Coleman to popisuje tak, že se jedinci snaží vypořádávat se svými problémy, stejně jako je řešili heterosexuálové v období dospívání. Homosexuální jedinci, kteří tedy přijali toto označení, se potom těmito činy snaží zjistit, co to znamená. Tímto se dostáváme ke čtvrtému stupni, který Coleman nazývá „první vztahy“. Jde o určitý okamžik, kdy jedinec začíná přemýšlet o vztazích vážnějších. To může být pro jedince velmi obtížným okamžikem, neboť pokud jedinec nemá svou identitu stabilní, může ho

tato fáze posunout zpět do té předchozí. Důležitost tkví v rozvinutí své vlastní empatie a sociální dovednosti (Coleman in Eliason, Schope 2007: 9).

V poslední etapě se Coleman věnuje „integraci“. Neznamená to, že pokud jedinci došli k tomuto bodu, mají ty předchozí vyřešené. Stejně jako ve většině fází to může být pro jedince stresující, avšak v tomto případě obzvlášť. Jedinec se totiž v tomto stupni snaží upevnit vlastní já s veřejným já, kdy mnohá tato snažení nemusí být úspěšná. Nicméně fáze integrace je podstatou pro další utváření úspěšných vztahů či sociálních vazeb (Coleman in Eliason, Schope 2007: 9).

Model Vivienne Cass

Další fáze coming outu popisuje Vivienne Cass, která koncept rozdělila do šesti částí. Ačkoli tento postup bude v některých fázích podobný jako ten předchozí, je tento model postaven přímo na několika letech spolupráce s homosexuály (Cass 1979: 219). První fáze, kterou Cass popisuje, je „nejasná identita“, kdy se jedinec seznamuje s vnitřním pocitem nejasnosti a neví kdo je. Uvědomuje si odlišnost od heterosexuálních jedinců, což je podmíněno především homosexuálním chováním. Jedinec svou homosexualitu buď přijímá, nebo odmítá. Přes první fázi se dostáváme do fáze „porovnání identity“, kde je homosexuální identita stále utvářena. Zde se jedinec vypořádává se svým sociálním odcizením tím, že ztrácí heterosexuální podstatu a přijímá možnost, že je homosexuální, avšak stále může vystupovat pod heterosexuálním vzorem (Cass 1979: 223-226).

Třetí fáze procesu se nazývá „tolerance identity“, ve které se jedinci vyrovnávají s pocitem odcizení a izolace a snaží se navázat kontakty se stejně sexuálně orientovanými jedinci. Přijetí homosexuality se utužuje pomocí navazováním pozitivních vztahů s ostatními homosexuály, což má pozitivní dopad na utváření jedincovy identity (Cass 1979: 229-230).

Přes čtvrtou fázi „přijetí identity“ se kontakty s homosexuály zvyšují a začínají mezi nimi vznikat nová přátelství. Jedinec se staví ke své orientaci více pozitivně a svoji homosexuální identitu už jen netoleruje, ale přijímá. V této fázi si už jedinec dokáže odpovědět na otázku „kým je“. Stále ale u jedinců existuje strach ze zavržení rodinou či ostatními, ovšem mohou se o svou sexuální orientaci podělit s někým blízkým (Cass 1979: 231-232).

S „hrdostí identity“ se jedinci setkávají v páté fázi a odmítají heterosexuální normy, které jsou zavedeny. Svě sympatie upřednostňují především u homosexuálních jedinců a svoji totožnost se nesnaží skrývat (Cass 1979: 233). Nástupem poslední fáze jako „sloučením identity“ pak jedinci postupně ztrácí negativní pohled na heterosexualitu a jsou si vědomi toho, že i u určitých heterosexuálů mohou najít podporu a důvěru. Svě orientace jsou si homosexuálové plně vědomi a spojen s ní je i pocit hrdosti. Přestože Cass nepředpokládá, že pro všechny homosexuální jedince je tento model formování identity stejný, snaží se jím přiblížit, jak jedinci tuto situaci zvládají (Cass 1979: 234-235).

Model Richarda Troidena

Richard Troiden, třetí autor, kterého jsem si vybrala pro popsání modelu formování homosexuální identity, se jí věnuje ve čtyřech fázích. Jak zdůrazňuje, stejně jako ostatní modely, které tento proces popisují, se mohou shodovat s jeho čtyřmi kroky. Téměř všechny modely se zaměřují na vývoj identity a sociální stigma s ní spojené, jež tento vývoj ovlivňují (Troiden 1988: 106).

Prvnímu stupni, kterému se Troiden věnuje, je „senzibilace“. V průběhu dětství se jedinci setkávají s jistými zkušenostmi, které později mohou sloužit k vnímání sebe samého jako homosexuála. Vnímání se v individualitě liší, jedinci se mohou také cítit odsouvaní na okraj většinové heterosexuální společnosti (Troiden 1988: 106). Přes druhou

fázi „zmatek v identitě“ se Troiden věnuje pocitu nejasnosti u jedinců a jejich zrod myšlenky, která se utváří během dospívání, že mohou být homosexuální. To může mít tedy u jedinců pocit zmatenosti a úzkosti, stejně jako píše Cass, na kterou Troiden v této fázi odkazuje. Stigma, které je s tím spojené, ovlivňuje to, že se jedinci izolují a svoji orientaci drží v tajnosti (Troiden 1988: 107).

Ve třetí fázi „předpoklad identity“ ale nastává zlom, ve které jsou jedinci se svou homosexualitou seznámeni a mohou se s ní podělit s ostatními. V této fázi lze tedy mluvit jak o vnitřním, tak i vnějším coming outu, jímž jedinci prochází, nebo již prošli (Troiden 1988: 109). Troiden to završuje čtvrtou fází, kterou nazývá „závazkem“, ve které píše o tom, že: „Jedinci přijali homosexualitu jako způsob života a navazují milostné vztahy s jedinci stejného pohlaví“ (Troiden 1988: 110). Se svou homosexuální orientací jsou spokojeni a neobávají se ji dávat najevo (Troiden 1988: 110). Troiden dochází k závěru, že homosexuální identita je stále se vyvíjející proces, nikdy není pevně ukotvený a může se stále měnit (Troiden 1988: 112).

Z popisu jednotlivých modelů, které se snaží přiblížit utváření homosexuální identity, vyplývá, že ve většině studií na základě vypovězených zkušeností jednotlivců je tato identita popisována a dávana do souvislostí s ostatními případy. A to v domnění, že každý jedinec prochází stejným nebo podobným coming outem. Coming out nemůžeme popisovat jako vývojový proces identity jedince na základě jednoduchého schématu. Každý jedinec prochází odlišným procesem a disponuje odlišnými zkušenostmi (Guittar 2013: 169).

Uvedené teorie o formování homosexuální identity tedy předpokládají v případě jednotlivců velmi podobné vývojové fáze. Ovšem Latourův text v tomto případě nabízí odlišný pohled, jelikož předpokládá, že formování propozic je u každého jedince individuální s následnými podobnými artikulacemi, kdy například o sobě jedinec vysloví, že je homosexuálně orientovaný. Na základě tohoto konceptu, sledování

příslušných propozic ve vztahu ke konkrétním artikulacím, byl také podřízen sběr rozhovorů a jejich analýze se věnuji v empirické části.

3 EMPIRICKÁ ČÁST

3.1 Metodologie

V teoretické části jsem se věnovala teoretizujícímu textu od Bruna Latoura, jenž poskytuje způsob, jak jinak přemýšlet o tělesnosti a vyhnout se tak tezím radikálního konstruktivismu. Na základě tohoto konceptu se v analytické části pokusím přiblížit způsoby formování homosexuální orientace v kontextu coming outu, a to za pomoci propozic a artikulace, jež jsou důležitým nástrojem pro rozdílné vnímání, jak jedinci vyjednávají se svým tělem. Ve výzkumu se zaměřuji na to, jakým způsobem se jedinci identifikovali se svou homosexuální orientací a jakou cestou k tomuto uvědomění si své homosexuality došli - tedy jaké propozice a artikulace. Jelikož je u každého člověka tento proces osobitý, soustřeďuji se také na to, jak tuto cestu jedinci prožívali a s jakými obtížemi se setkávali. Dále se zabývám tím, jakým způsobem u jedinců probíhal coming out a jeho přijetí, přičemž je důležité zde zohlednit také postoj rodiny a blízkých přátel k jedincům s homosexuální orientací, jelikož mohou mít vliv na utváření jedincovy subjektivity.

Data jsem získávala prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, které mi zajistili neodchýlení se od tématu, ale také umožňovaly jedincům své odpovědi více rozvádět a zdůraznit tak to, co respondenti považovali za důležité. Soubor otázek tedy například zahrnoval to, jakou cestou přicházeli na svou homosexuální orientaci, jak tuto cestu uvědomění prožívali, či s jakými obtížemi, pokud nějaké nastaly, se setkávali. V souvislosti s vnějším coming outem, jestli pociťovali úlevu nebo problémy, komu se se svou orientací svěřili a jaká byla jejich reakce.

Při výběru vzorku jsem chtěla do výzkumu zahrnout jak ženy, tak i muže, a to z toho důvodu, aby byly zohledněny oba dva pohledy a přispěly tak k rozmanitosti, či jednotvárnosti při výsledné analýze

výsledků. K získání respondentů mi také pomohl fakt, že s homosexuálně orientovanými respondentkami mám blízký přátelský vztah a skrze jejich pomoc jsem získala další dva respondenty. V tomto případě je zde pro výběr vzorku uplatněna metoda sněhové koule (snowball sampling), která poskytuje nové respondenty prostřednictvím těch stávajících (Miovský 2003: 14). Tudiž muži s homosexuální orientací byli kontaktováni mými přítelkyněmi a byli požádáni, zda budou ochotni se výzkumu zúčastnit. Výzkumný vzorek tedy tvořili dvě ženy a dva muži s homosexuální orientací, přičemž důležitost pro uskutečnění výzkumu také spočívala v tom, aby jedinci prošli sebeuvědoměním své orientace.

Individuální rozhovory probíhaly během prosince roku 2015 do ledna roku 2016 a byly prováděny v takovém prostředí, které si sami respondenti vybrali. V případě respondentek se jednalo o soukromí jejich domova a u respondentů šlo o poklidnou kavárnu v místě jejich bydliště. Domluvili jsme si termín našeho sezení, kde jsem je seznámila se schématem otázek k danému tématu a s cílem své bakalářské práce. V průběhu rozhovoru jsem jim umožnila vyjádřit vše, co je v dané chvíli k otázce napadlo, samozřejmostí byla i možnost se k dané otázce nevyjadřovat, pokud by jim jakýmkoliv způsobem nevyhovovala. Záznamy rozhovorů jsem se souhlasem respondentů nahrávala na diktafon.

Uvědomuji si citlivost a osobní charakter výzkumu své bakalářské práce, a proto každému respondentovi byla před individuálním rozhovorem nabídnuta možnost anonymity, kterou každý využil. U každého rozhovoru bylo tedy jméno respondenta pozměněno a jím samotným jiné jméno zvoleno.

Záznamy rozhovorů, které byly během sezení nahrávány, jsem poté přepsala do písemné formy. Přepis rozhovoru jsem několikrát pročetla a popřípadě jsem doplňovala o své poznámky, které mi byly dobrou pomůckou pro následné zpracování dat. Během tohoto pročitání a v návaznosti na výzkumné otázky jsem došla k tomu, že nejvhodnějším přístupem bude tematická analýza, jež Braun a Clarke označují

za „metodu identifikace, analýzy a odkazování ke vzorům (tématům) v datech” (Braun, Clarke 2006: 79). Jak už jsem zmiňovala, přepisy rozhovorů jsem několikrát pročetla a objevovala či identifikovala první kódy, jež jsem si k textu zapisovala u každé důležité pasáže. Poté jsem pro lepší přehlednost data s kódy přepsala do programu MS Excel, kde jsem s nimi mohla lépe manipulovat a spojovat je. Tímto vznikala témata, která jsem v průběhu přepisu zaznamenala a budu se jim podrobně věnovat v analytické části.

Ve výzkumu zohledňuji také fakt, který může mít jak pozitivní, tak negativní vliv. V pozitivním smyslu shledávám to, že respondentky jsou mými blízkými přítelkyněmi, a proto se v rozhovoru mohu ponořit více do hloubky nebo mi jimi budou odhaleny takové informace, s kterými by se nikomu jinému nesvěřily. V tomto případě jsem si plně vědoma jistého etického problému, přičemž respektuji jak práva respondentek, tak respondentů na soukromí a důstojnost a snažím se tak zajistit, aby nedošlo ke zkreslené prezentaci výzkumných výsledků.

3.1.1 Charakteristika respondentů

Jak už jsem psala výše, všichni respondenti si zvolili anonymní účast, tudíž o nich nebudu moci poskytnout žádné detailnější informace. Z toho důvodu vypíši pouze jejich základní charakteristiku. Nejmladší respondentkou je jednadvacetiletá Zuzana, která třetím rokem studuje na vysoké škole a bydlí stále s rodiči v malém městě. Další respondentkou je dvaadvacetiletá Eva, jež letošním rokem ukončí studium na vyšší odborné škole a bydlí s matkou ve společné domácnosti ve městě. Třetím respondentem je dvaatřicetiletý Honza, který pracuje jako administrativní pracovník, má středoškolské vzdělání a s partnerem bydlí ve městě. Nejstarším respondentem je Pavel, kterému je devětatřicet let a pracuje jako grafik, také má středoškolské vzdělání a bydlí v malém městě s partnerem. Všichni respondenti prošli vnitřním coming outem.

3.2 Analýza výzkumu

Pavel

Pro respondenta Pavla (dále jen Pavel) byla identifikace s homosexuální orientací obdobím nejistoty. Pokládal si otázku, zda není něco v pořádku, když nepocituje náklonnost k ženám. Než proběhl u Pavla coming out u rodiny, svoji homosexualitu skrýval. V současné době je se sebou samým spokojený, což příkládá hlavně tomu, že ho přijala jak rodina, tak i přátelé.

„No, tak nějak jsem si furt říkal, že je okolo mě tolik bab a ono nic. Tak jsem si začal říkat, že to nebude asi těma holkama, ale mnou.“
[Pavel]

Pavel sice navazoval vztahy se ženami, ale nikdy nedošlo k ničemu vážnějšímu a nikdy se do opačného pohlaví nezamiloval. V návaznosti na Latoura a jeho chápání propozic můžeme zde přiřadit Pavlovo období, kdy si začal uvědomovat rozdílnosti a zjistil, že ho více přitahují muži. Zásadním momentem byla pro Pavla intimní zkušenost s mužem a stejně orientovaní přátelé, které poznal na střední škole.

„Nakonec jsem nějak zjistil, že se mi líbí víc kluci než holky a hlavně v ten moment, když jsem se poprvé zkusil líbat s klukem, tak jsem si uvědomil, že jsem asi gay.“ [Pavel]

Během cesty k uvědomění si sebe samého Pavel zažíval osamělost. K odbourání tohoto pocitu mu pomohl až fakt, když zjistil, že není jediný muž s homosexuální orientací. Změna prostředí a seznámení se s novými homosexuálními přáteli mu pomohlo od osamělosti a v utvrzení jeho uvědomění, což můžeme považovat za další propozice.

„Hodně mi pomohlo, když jsem zjistil, že v tom nejsem sám. Že je někdo stejně orientovanej jako já. To jsem ale na všechno tohle narazil, až když jsem šel na střední školu. Tam jsem poznal nový kamarády a právě některý z nich jsou taky gayové.“ [Pavel]

Pavel před svým coming outem pociťoval především strach a obavy z reakce od okolí. Po uvědomění si své sexuální orientace nastává období artikulace, formou sdělení a vyjádření o své homosexuální orientaci. Pavel poprvé coming outem prošel u svých dvou sester, se kterými sdílel velmi blízký vztah. Jejich reakcí bylo velké překvapení, a zároveň i smutek, že se bratr nesvěřil dříve. Jejich postoj byl pozitivní již od samého počátku. Dalšími osobami, u nichž prošel coming outem, byli přátelé, kteří projevili vlídnou podporu.

„No tak rozhodně se mi ulevilo, že jo, že to tak dobře vzali. Horší to potom bylo, jak to řeknu doma, protože to byl ten hlavní kámen úrazu, že jsem se nechtěl nikomu moc svěřovat, aby to nevěděli doma.“ [Pavel]

Největší strach měl respondent se sdílením své homosexuální orientace u matky. Přesto nastala situace, kdy se matce svěřil. Zaskočenost a žádná komunikace byla reakcí, které se od matky v první moment dočkal, po čase se s tím ale vyrovnala. V současné době mají přátelský vztah. To se však nedalo říct ve vztahu k otčímovi. Coming outem se jejich vztah ještě více zhoršil.

„Teda až na otčíma, ten měl vůči mně ještě vyhrocenější vztah než předtím, dokonce si troufnu říct, že cítil vůči mně averzi jenom proto, že jsem gay. No prostě z jeho strany to bylo strašný, ale máma už s ním není, tak je to v pohodě a nemůžu říct, že by byl někdo, kdo by mnou teď z rodiny opovrhoval.“ [Pavel]

V jeho vnímání sebe samého to nijak neovlivnilo. Svou homosexuální orientaci odhalil také ostatním členům rodiny, kteří vyjádřili podporu a porozumění.

„Ted’ už to doma ví, a ví to i kamarádi, zkrátka ty důležitý, který by to měli vědět, a jsou v pohodě a já jsem proto taky v pohodě. Ted’, když už konečně můžu být sám sebou, tak je mi naprosto fajn.“ [Pavel]

Propozice	Artikulace
Větší přitažlivost k mužům	První coming out u sester
Intimní zkušenost s mužem	Coming out u přátel
Homosexuálně orientovaní přátelé	Coming out u matky a otčíma
Změna prostředí	Coming out u širší rodiny

Tabulka č. 1 – Propozice a artikulace u respondenta Pavla

Michal

Pro respondenta Michala (dále jen Michal) byla v jeho tehdejších šestnácti letech identifikace se svou homosexualitou něčím novým a neznámým. Příkladal to především tomu, že v době, kdy si uvědoměním procházel, se o homosexualitě nemluvilo. V jeho uvědomění mu pomohla homosexuálně orientovaná sestřenice, se kterou sdílel své pocity, a čímž si potvrdil, že je možné žít plnohodnotný život i s homosexuální orientací. Na sestřenici, v tomto případě v souvislosti s Latourovým příkladem, můžeme nahlížet jako na školitele a zároveň na jednu z propozic. Podle Michala to byl hlavní důvod k tomu, proč se svým vnitřním pocitem nebojoval, ale přijal to, kým je. Ohledně své orientace nepociťuje žádný stud a má radost z toho, že ho všichni jeho blízcí přijali.

„Smířil jsem se s tím, že jsem homosexuál a žádný problém s tím už nemám, žiju s přítelem a nic už v sobě neřeším. Neberu to jako něco, co bych musel řešit. Co mě trápí, co mě znepokojuje, protože rodina to vzala, přátelé to vzali.“ [Michal]

Michal prožíval svůj sexuální život nejdříve se ženami. V průběhu tohoto období začal přicházet na to, že ho sex s opačným pohlavím neuspokojuje. Konkrétně si to uvědomil v momentě, kdy žil se svou partnerkou, jež byla zároveň jeho nejlepší přítelkyní. Stejně jako u prvního respondenta, se zde setkáváme s propozicemi, kdy mu vztah s ženou pomohl k sebeuvědomění si své homosexuality a zároveň také to, že se zamiloval do muže.

„Jo, jo... s ní jsem spal. Ale prostě to nebylo ono, nepřitahovalo mě to. Už to bylo takový no... a pak jsem si v tom prostě udělal jasno, a bylo mi prostě jasné, že chci mít kluka a Martině jsem to řekl.“ [Michal]

Cestu k sebeuvědomění prožíval s nejistým vnímáním sebe samého. Zmiňuje se, že odbornou literaturu na toto téma neměl k dispozici a internet neexistoval, tudíž v určitý moment musel tuto skutečnost zvládnout sám. Jak už jsem ale psala výše, po prvotní době jeho pochybností mu především pomohla stejně orientovaná sestřenice, přičemž právě její zásluhou přijal homosexualitu pozitivně. Přestože s vnitřními pocity byl vyrovnaný a o své orientaci se vyjádřil své partnerce, převládá u Michala strach, jaká by na tuto skutečnost byla reakce rodiny. Z toho důvodu se s bývalou partnerkou, nejlepší kamarádkou, dohodnul, že před rodinou budou mít vztah nadále, tentokrát už falešný. Aby mohl žít svůj život otevřeně a nemusel se skrývat, rozhodl se v následujících letech oznámit svou homosexualitu rodině.

„Už to bylo pitomý po těch letech, nechtěl jsem se skrývat. To mi bylo kolem dvaceti a bylo prostě blbý furt předstírat, že mám vztah s Martou, s kterou žiju, přitom ona měla kluka a já měl kluka.“ [Michal]

Během artikulace neměl Michal tak velké obtíže se svěřit partnerce, která byla zároveň nejlepší přítelkyní, a sestřenicí. Už při svém sebeuvědomění mu byla sestřenice i přítelkyně oporou. Důležitým a zároveň obávaným krokem pro něj bylo projít coming outem u rodiny, a to i přesto, že rodina přijala homosexuální sestřenici pozitivně. Prvním člověkem, kterému se v rodině o své orientaci svěřil, byla matka. Podle jeho slov to bylo především proto, jelikož si myslí, že se s tím muži vyrovnávají hůře než ženy a hlavně si byl vědom skutečnosti, že jsou generací, ve které se o homosexualitě nemluvílo a tajilo.

„Jako první jsem to řekl mámě, protože přece jenom jsem měl větší obavy z táty. Když prostě jakoby chlap a jeho syn je na chlapy, tak ty chlapi to prostě špatně nesou. A ještě táta, taková ta generace, kdy to nebylo, kdy se to tajilo, nesmělo se to říkat. Ale i táta s tím prostě žádný problém neměl.“ [Michal]

Přes všechny obavy, které měl, se rodiče zachovali přátelsky a vnímavě. Zároveň i překvapeně, jelikož si mysleli, že stále žije s partnerkou, se kterou plánuje mít svatbu a děti. Coming out u přátel a ostatních rodinných příslušníků proběhl pozitivně a Michala s partnerem vnímají jako pár.

Propozice	Artikulace
Homosexuálně orientovaná sestřenice	Coming out u sestřenice
Sexuální nespokojenost se ženou	Coming out u partnerky
Láska k muži	Coming out u přátel
-	Coming out u matky
-	Coming out u otce a širší rodiny

Tabulka č. 2 – Propozice a artikulace u respondenta Michala

Eva

Respondentka Eva (dále jen Eva) se sice nebála svou homosexuální orientaci projevat či se o svých uvědomělých rozdílnostech vyjadřovat, ale to platilo pouze v případě okruhu svých vrstevníků, a i když někdy pociťovala negativní reakce, nebylo to pro ni překážkou. Aby se mohla se svou homosexuální orientací zcela ztotožnit, bylo pro ni důležité sdílet své pocity se svou matkou. Do té doby, než se o své orientaci svěřila matce, svoji orientaci skrývala a obávala se jejího prozrazení.

„Přemýšlím, kdy jsem to dávala najevo. Asi, jako ten zlom byla mamka, že to neví mamka, a když jsem zjistila, že už je s tím jakože v pohodě, tak jó dej mi pusku nebo jako jó tak se chytmem. Do té doby než to věděla mamka, tak to jsem se bála fakt nejvíc. I venku, a kdo jí to řekne.“ [Eva]

Na začátku své cesty, než se ztotožnila se svou homosexuální orientací, se Eva ujišťovala: *„Řekla jsem, že jsem jako určitě bi a že když mám teda možnost volby, že si vyberu ty kluky a že to nikdy nikomu neřeknu. To jsem si říkala no, to bylo naivní.“ [Eva]*

Postupně ale zjišťovala, že ji začínají sexuálně přitahovat jen ženy. Tuto skutečnost si utvrdila tím, že se na druhém stupni základní školy zamilovala do své vyučující, což můžeme považovat za jednu z propozic k sebeuvědomění, kterou prožívala v pochybnostech, neboť se bála toho, že její touhy i orientace jsou nepřirozené. Důležitou roli hrál v její nejistotě předmět psychologie, další propozice, na střední škole, který jí pomohl objasnit, že homosexualita není nemoc.

„Na gymplu jsme měli psychologii a tam nám ta učitelka na tý psychologii říkala, že dřív to jakoby byla nemoc a že teď už to jako není, tak se mi jako ulevilo. Říkala jsem si třeba "jó aspoň ona to třeba bere nějak v pohodě". Tak to třeba, že jsem to slyšela ve škole, jako že to je v poho nebo že nemám nemoc.“ [Eva]

Vyjádření vyučující k této skutečnosti jí ulehčilo sebe samotnou vnímat v pozitivním smyslu, což byl také další krok k odhalování své orientace a následné artikulaci. Dále Evě pomohli internetové stránky či stejně homosexuálně orientovaní přátelé, kteří se jí svěřili s pozitivními zkušenostmi. Svůj první vážný vztah navázala se ženou.

Coming out byl pro Evu obtížný. Vypověděla, že v okamžiku, kdy se chystala tento fakt někomu sdělit a projít tak prvotní artikulací, netušila, jaká bude reakce dotyčného a především, jestli má smysl se svěřovat. Poprvé svou homosexuální orientaci sdílela se svými přítelkyněmi, které tuto skutečnost přijaly pozitivně. Navzdory tomu, že se nechtěla nadále skrývat a převládala u ní strach z matčiny reakce, byla první osobou z rodiny, které se svěřila.

„První jsem to řekla mamce, to mi bylo šestnáct asi a ta z toho byla hodně špatná. To tak pět dnů jsme se spolu moc nebavily a pak nějak jako se to uklidilo pod koberec. No a trvalo to možná rok a půl, než se se mnou o tom začala bavit.“ [Eva]

Ovšem nastal moment, kdy zažívala trable s partnerkou a matka byla tou osobou, jež jí byla oporou. Od té doby je matky postoj přívětivý a mají spolu opět přátelský vztah. Dále Eva vypověděla, že prošla coming outem u prarodiče a reakce byla natolik pozitivní, že sama Eva byla velmi mile překvapena.

„A babička, ta se mě zeptala sama no a jako že mě má ráda stejně a to, to bylo v pohodě. Ta se s tím taky nepárala, ta se mě zeptala a bylo.“ [Eva]

Propozice	Artikulace
Přemýšlení nad bisexuální orientací	První coming out u přítelkyň
Láska k vyučující	Coming out u matky
Studium psychologie	Coming out u prarodiče
Internetové stránky	Coming out u přátel
Homosexuálně orientovaní přátelé	-
Vztah se ženou	-

Tabulka č. 3 – Propozice a artikulace u respondentky Evy

Zuzana

Respondentka Zuzana (dále jen Zuzana) sebe vnímá jako homosexuálního jedince a je sama se sebou spokojená, nepřipadá jí to jako něco nepřírozeného. Ovšem stále si není jistá, zda o sobě může říci, že je po úplném vnitřním sebeuvědomění. Stále převažují pocity, se kterými respondentka vnitřně bojuje. Důležité je podotknout, že Zuzana neprošla úplným coming outem u své rodiny a v tom vidí hlavní příčinu toho, proč se necítí být se svou homosexuální identitou zcela ztotožněna.

„Hm, no nevím, jestli můžu říct, že jsem po coming outu. No jakoby vnitřně, tak někdy s tím furt bojuju ještě. Jakoby na začátku jsem to možná brala i líp než to беру teď někdy, že mi to bylo víc jedno, že teď někdy jako mi třeba mrzí některý situace, kdy by to mohlo být jinak, kdybych třeba měla kluka, že by to bylo snazší prostě, ale jako vnitřně jsem s tím smířená. Mně to nepřijde nic špatnýho, ale jako v té souvislosti s tím okolím, tak mě to někdy trápí, že spíš ne to, že já jsem teplá, ale to, jak to některý lidi berou. Ale je pravda, že já se toho bojím, jak to budou brát a pak taky třeba nejednám, no.“ [Zuzana]

První uvědomění rozdílu, a zároveň první propozicí u Zuzany bylo to, že je bisexuálně orientovaná a myslela si, že si tak bude moci vybrat jak mužské, tak ženské pohlaví. Navzdory tomu, že navazovala vztahy i s muži, v průběhu své identifikace začala pociťovat antipatie k tomuto pohlaví, přičemž netušila, co je toho příčinou. Pro svou výmluvu scházet se s muži využívala rodiče, a to i přesto, že to nebylo řešením a byla si toho plně vědoma. Cestu ke svému uvědomění popisuje prostřednictvím svého kamarádství se spolužačkou, další propozicí, která byla homosexuálně orientovaná. Kamarádka se Zuzaně svěřila, že zažívá nesnáze se svojí partnerkou. Zuzana ji v tomto momentě stála oporou a sama si uvědomila, že s kamarádkou přes dopisování flirtuje. Tímto zjistila, že vyjadřování svých citů a náklonnosti ke stejnému pohlaví je jí mnohem přirozenější než k mužům. Zuzaniny pocity se upevnily tím, že se po čase do spolužačky zamilovala. Ve své výpovědi přímo popisuje, že za její uvědomění mohla žena s homosexuální orientací.

„A ona mi to pak nějak napsala, že je na holky nebo že má nějaký trable s nějakou holkou a mně to přišlo jakoby fajn a pak jsem zjistila, že se mi to líbí a začala jsem s ní koketovat. Asi tak jako, že za to mohl někdo, nějaký člověk, že mě třeba zmát na tu cestu.“ [Zuzana]

Další jednou z propozic, byla pomoc, již vyhledávala na internetových stránkách, které ji pomohly určit její sexuální orientaci. Dále pak vypověděla, že existence homosexuálních jedinců v jejím okolí, se kterými se přes internet seznámila a psala si s nimi, jí činilo mnohem šťastnější a cítila se lépe. Po objasnění svého vnitřního citění potřebovala i změnu vnější, kdy její reakcí na tuto skutečnost byla změna účesu. Důležité je zde opět zmínit, že neprošla úplným coming outem u rodiny a to je důvod, který jí stále zcela brání ztotožnit se se svou homosexuální orientací. Problém vidí především spojený s nastavenou normativní heterosexuálníitou ve společnosti.

„Myslím si, že dneska se to moc škatulkuje už zbytečně, že jako se nebere to, že máš ráda člověka, ale furt holku, nebo kluka. To mě jako štve, třeba že se to takhle rozděluje, že se to nebere normálně, takže spíš kvůli tomu okolí jako mě to někdy mrzí, no. Nebo ne mrzí, to nemůžu říct mrzí, já jsem šťastná, ale třeba s našima nebo to, tak jako by to mohlo být jednodušší, ale není.“ [Zuzana]

Artikulací Zuzana prošla coming outem u přátel a částečným coming outem u rodiny. Poprvé sdílela svoji homosexuální orientaci se svými přáteli, kteří zareagovali pozitivně a vnímavě. Další důležitou osobou, jíž se svěřila před pěti lety, byla její matka, u které měla obavy z odmítnutí, proto se rozhodla napsat jí dopis, ve kterém se svěřila se svou homosexualitou. Odpověď obdržela zprávou přes mobilní telefon, ve které se matka vyjádřila tak, že ji má stále ráda. Přestože byla reakce pozitivní, respondentka v tu chvíli pociťovala strach z toho, co se stane, až přijde domů. Doma se ale nic neodehrálo, o její homosexuální orientaci se nemluví a respondentka vnímá situaci tak, že od té doby nenastala žádná změna. Někdy stále sama sebe viní za to, že o tom s matkou nezačne opět mluvit a má z této situace obavy a sužující pocit. O své homosexuální orientaci mluvila také se sestřenicí, jež na tuto

skutečnost reagovala překvapeně, ale nakonec byla její odpověď pozitivní. U otce či bratra coming outem dosud neprošla. Uvedla, že stále čeká na situaci, kdy o její orientaci začnou mluvit první, neboť si myslí, že už tento fakt vědí. Přesto má strach, že takový moment nastane a jejich reakce bude negativní.

Coming outem Zuzana stále neprošla ani u prarodičů a širší rodiny, jelikož si je vědoma určitých názorů, které občas její prarodiče mají a nedokáže si tak představit, jak by zareagovali. Dále uvádí fakt, že její rodina je z části věřící, i kdyby se tedy se svými pocity chtěla svěřit, nemá představu o tom, jak by se někteří z nich k její homosexualitě postavili. Jako problém shledává, že svou partnerku nemůže představit rodině jako partnerku, ale jen jako přítelkyni, což opět dává za vinu společnosti, jejímu nastavení, předsudkům a diskriminaci.

„A ani nevím, jestli kdybych to řekla, jestli by bylo vhodné jí tam stejně brát. Aby nebyla blbá atmosféra, protože moje rodina je z části věřící, takže jako oni si na tom celkem někteří i zakládají, tak nevím. Máš s tím prostě víc strastiplný situace, to mě jako mrzí. Ale to je nastavením té společnosti celkově.“ [Zuzana]

Propozice	Artikulace
Přemýšlení nad bisexuální orientací	První coming out u přátel
Flirt s homosexuální přítelkyní	Coming out u sestřenice
Láska k ženě	Coming out u matky
Internetové stránky	-
Ostatní homosexuální jedinci	-
Internetové sociální sítě	-

Tabulka č. 4 – Propozice a artikulace u respondentky Zuzany

Ztotožnění se s homosexuální orientací má u každého jedince individuální průběh, v tomto případě ovlivňuje respondenty jak vyrovnanost sama se sebou, tak i prostředí, ve kterém žijí či vliv ostatních lidí. Jedince v jejich sebeuvědomění ovlivňovala majoritní heterosexuální společnost, kterou lze z Foucaultova hlediska vnímat jako dominantní autoritu, skrze kterou je uplatňována disciplinační moc. Důležitým a hlavním faktorem pro dovršení identifikace se svou homosexuální orientací byl pro tři respondenty ten, že prošli coming outem jak u svých přátel, tak i u rodiny. Jedna respondentka se svými vnitřními pocity někdy stále bojuje, podnětem je skutečnost, že se zatím o své orientaci nesevěřila rodině. Proces coming out je tedy důležitým nástrojem pro identifikaci s homosexuální orientací.

U každého respondenta cesta ke svému sebeuvědomění probíhala odlišným způsobem. Přesto dvě respondentky vypověděly, že jejich první reakce, při cestě k uvědomění své orientace, byla myšlenka, že jsou bisexuální orientace. Tři z respondentů se shodovali v odpovědi, že k jejich utvrzení své orientace pomohlo zamilování se do stejného pohlaví a jeden respondent odpověděl, že k identifikaci mu přispěla intimní zkušenost se stejně orientovaným jedincem. V tomto případě lze mluvit o propozicích od Bruna Latoura, které vedou k následné artikulaci. Respondentům se ztotožněním homosexuální orientace pomohli stejně orientovaní jedinci, přičemž v souvislosti s výkladem v teoretické části případu Latoura, zastupují tito jedinci roli učitele. Aktérem je učitel, který učí žáky k získání čichové výbavy a dalšími aktéry jsou též žáci, jež se učí tyto vůně rozeznat. Aplikováním na tento případ jsou aktéry (učiteli) jedinci s homosexuální orientací, kteří jistým způsobem učí jedince pochybující o své sexuální orientaci přijít na svou homosexuální identitu.

Pochybnosti a nejistotu ohledně své sexuální orientace pociťovali všichni respondenti. Jedna z respondentů dokonce o své orientaci a o svých pocitech uvažovala jako o něčem nepřirozeném. Respondentky uvedly, že při jejich sebeuvědomění jim pomohly

internetové stránky, přičemž jeden respondent uvedl, že kvůli neexistenci internetu a nedostupnosti odborné literatury musel projít jistou částí svého uvědomění sám. Jeden respondent uvedl, že změna prostředí a odstěhování se z malého města mu také pomohla k lepšímu ztotožnění se svou homosexualitou. Důležitou pomoc respondenti shledávali v domněnku, že existují další homosexuální jedinci. Z pocitu strachu jeden respondent dokonce předstíral před rodiči vztah s opačným pohlavím, a to z důvodu upevněné normy tradičního pojetí vztahu, čímž se potvrzuje teorie o nastavených heterosexuálních normách ve společnosti.

Vyrovnat se se svou homosexualitou a se svými pocity bylo pro respondenty složité. Jelikož každý respondent žije v odlišném okruhu lidí, kteří na něj mají určitý vliv a odlišné vztahy, jež mezi sebou mají, je u každého jedince průběh coming outu individuální záležitostí. Nejtěžší bylo říct o své orientaci rodičům, proto se nejprve svěřili přátelům, známým nebo sestřám. Vždy se poprvé svěřili někomu, u koho očekávali spíše kladnou reakci, a tudíž z toho neměli takové obavy. Důležité je zde podotknout, že pokud bychom nebyli ovlivněni předepsanými normami dané společnosti, jedinci by nepociťovali obavy ze svěřením se jak rodičům, tak komukoli jinému. Všichni respondenti se z rodičů nejprve svěřili matce. U dvou respondentů byla první reakce negativní, ale po určité době se situace urovnala. U jednoho z respondentů byla první reakce od počátku pozitivní. U poslední respondentky byla reakce sice kladná, ale to bylo vše, už nikdy se o její homosexualitě nemluvalo a stále nemluví. Sama říká, že ještě úplným coming outem u své rodiny neprošla. Což je podmíněno hlavně strachem z možné negativní odpovědi.

4 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo utváření homosexuální identity v kontextu coming outu. Snažila jsem se přiblížit období, které jedinci prožívali při své sebeidentifikaci, a poukázat na to, že subjektivita a vyjednávání se svým tělem nejsou závislé na existujících diskurzích, ale jsou složitým procesem při utváření homosexuální identity.

K uskutečnění výzkumu na toto téma jsem spolupracovala se dvěma ženami a dvěma muži, u kterých bylo zásadní, aby si byli vědomi své homosexuální orientace. Poněvadž tento fakt mi poté umožňoval dojít k odpovědím na výzkumné otázky. Spolupráci s respondenty považuji za vstřícnou. Dokázali jsme se bavit o citlivých stránkách jejich života, čímž se snažili co nejpřesněji vyjádřit své myšlenky a pocity.

Pomocí výzkumu jsem došla k poznatkům, že i přestože je proces sebeuvědomění u každého jedince individuální, důležitým aspektem pro jeho dovršení je projít coming outem u přátel, a hlavně u rodiny. Úplným ztotožněním se svou identitou si není stále jistá jedna respondentka, která to především přisuzuje k jen částečnému coming outu u rodiny. Než ke svému uvědomění respondenti došli, probíhala u každého tato cesta odlišným způsobem. Potýkali se jak s myšlenkou, že jsou bisexuální orientace, tak i s intimními zkušenostmi s opačným i stejným pohlavím. Za hlavní příčinu svého uvědomění homosexuality považovali zamilování se do stejně sexuálně orientované osoby nebo zažití intimní zkušenosti se stejným pohlavím.

Zaměřila jsem se také na pocity jedinců, které v době svého uvědomění zažívali, a popřípadě s jakými obtížemi se setkávali. Toto období bylo pro respondenty obdobím pochybností a nejistoty. U jedné respondentky se dokonce objevila myšlenka nepřírozenosti ohledně její sexuální orientace. Za důležité respondenti považovali to, že existují i jiní jedinci s homosexuální orientací.

Dalším důležitým krokem pro jedince v dovršení sebeidentifikace bylo projít vnějším coming outem. Přičemž se všichni respondenti setkali s pozitivními reakcemi od svých přátel, kteří byli u respondentek zároveň prvními osobami, kterým se se svou homosexuální orientací svěřily. Stejně jako průběh sebeidentifikace, tak i vnější coming out měl u každého jedince odlišný průběh, ať už to bylo odlišnými vztahy, kteří jedinci mají s lidmi kolem sebe, prostředím, ve kterém žijí či vnímáním sebe samých. Tři respondenti prošli u rodiny úplným coming outem, a i když se potýkali s různými reakcemi, v současné době je postoj rodiny vstřícný, chápající a tolerantní jak k nim samotným, tak i k jejich partnerům. Jedna respondentka se svěřila jen matce a sestřenici, prošla tedy u rodiny pouze částečným coming outem. Důvodem je obava z negativní reakce a určitého nepochopení, jelikož její rodina je z části věřící a z části netolerantní k homosexuálním jedincům. Všichni respondenti vypověděli, že i když si při uvědomování své homosexuální orientace procházeli jistými obtížemi, jedna respondentka stále prochází, se sebou samými jsou spokojeni, ve své orientaci již nevidí nic, za co by se měli stydět a co by měli skrývat.

Z výzkumu vyplývá, že utváření homosexuální identity v kontextu coming outu je pro jedince v heteronormativní společnosti většinou obtížné. Všichni vyrůstali v tradiční rodině a od narození jim byly vštěpovány heterosexuální vzorce. Jistým způsobem jim tento normativní rámec bránil v jejich sebeidentifikaci a pak následnému projevení. Proto pro ně bylo obtížné přiznat svou homosexuální orientaci právě rodině. Strach z toho, že nikdy nepřijmou jejich orientaci je mnohdy větší než strach ze samotného sebeuvědomění.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. 2008. *Answers to Your Questions: For a Better Understanding of Sexual Orientation and Homosexuality*. Washington, DC: Author. [online] [vid. 15. duben 2015] Dostupné z: <http://www.apa.org/topics/lgbt/orientation.aspx>

BRAUN, Virginia, CLARKE, Victoria. 2006. „Using Thematic Analysis in Psychology.“ *Qualitative Research in Psychology* 3 (2): 77–101.

BUTLER, Judith. 2003. *Trampoty s rodom: feminizmus a podrývanie identity*. Bratislava: Aspekt.

CASS, Vivienne. 1979. „Homosexual Identity Formation: A Theoretical Model.“ *Journal of Homosexuality* 4 (3): 219-235.

ČERVENKOVÁ, Ivana. 2002. „Coming out.“ Pp. 63-73 in Sylvia Ondrisová, Marianna Šípošová, Ivana Červenková, Paula Jojárt, Gabriel Bianchi (eds.). *Neviditeľná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Bratislava: Občan a demokracia.

ELIASON, Michele J., SCHOPE, Robert. 2007. „Shifting Sands or Solid Foundation? Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Identity Formation.“ Pp. 3-26 in Ilan H. Meyer, Mary E. Northridge (eds.) *The Health of Sexual Minorities: Public Health Perspectives on Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Populations*. New York: Springer.

FAFEJTA, Martin. 2004. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jan Piszkiwicz.

FOUCAULT, Michel. 1999. *Dějiny sexuality*. Praha: Herrmann & synové.

FOUCAULT, Michel. 2000. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin.

FOUCAULT, Michel. 2003. *Myšlení vnějšku*. Praha: Herrmann & synové.

GUITTAR, Nicholas A. 2013. „The Meaning of Coming Out: From Self-Affirmation to Full Disclosure.“ *Qualitative Sociology Review* 9 (3): 168-187.

KUBÁTOVÁ, Helena. 2010. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada.

LATOUR, Bruno. 2004. „How to Talk About the Body? The Normative Dimension of Science Studies.“ *Body & Society* 10 (2–3): 205-229.

MIOVSKÝ, Michal. 2003. *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule: snowball sampling*. Praha: Úřad vlády České republiky.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. 2007. *Láska je láska: --když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. Brno: Stud Brno.

PITONÁK, Michal. 2013. „Prostorovost, institucionalizace a kontextualita heteronormativity: studie vyjednávání neheterosexuálních identit v Česku.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 14 (2): 27-40.

PROCHÁZKA, Ivo. 2002. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Praha: Gay iniciativa v ČR.

SMÉKAL, Vladimír. 2002. *Pozvání do psychologie osobnosti*. Brno: Barrister & Principal.

ŠKRABSKÝ, Tibor. 2008. *Coming out - sprievodca obdobím neistoty pre chlapcov a dievčatá*. Združenie Informačných a poradenských centier mladých v SR.

TROIDEN, Richard R. 1988. „The Formation of Homosexual Identities.“ *Journal of Adolescent Health Care* 9 (2): 105-113.

ZÁBRODSKÁ, Kateřina. 2009. *Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýza a genderová identita*. Praha: Academia.

6 RESUMÉ

The aim of this bachelor thesis was the formation of homosexual identity in the context of coming out. I tried to point out to heteronormative organization of society, discursive concepts of gender and existing theories of coming out, influencing the formation of individual subjectivity with a homosexual orientation.

Latour's theorizing text *How to Talk About the Body* was primarily important for this work, providing the way to think differently about the formation of subjectivity individual and avoid the concept of radical constructivism.

On the basis of this text I described ways of homosexual identity formation by Latour's concept of the propositions and articulations in the empirical part. They are an important tool for different perception, how individuals to talk with their bodies and point out on that subjectivity and talk with their bodies are not dependent on existing discourses, but they are complex process of homosexual identity formation based on the process of negotiation between the important actors in this formation.

The work is based on qualitative research in the form of case studies realized through semistructured interviews with two men and two women, proving that the formation of homosexual identity is the individual and complex process. Although the course of self-awareness is for every person individual, an important aspect for the completion of homosexual orientation is coming out to friends and especially to family. Self-identification and the coming out to others was different for each individual, whether it was different relationships that individuals have with the people around them, the surroundings in which they live or the perception of themselves. The formation of homosexual identity in the context of coming out is for individuals mostly difficult in heteronormative society, particularly in the sharing of their homosexuality with family and friends.